Avgående arbete, avbeställning och obefogad hävning enligt AB 04 och ABT 06

Av advokaterna Anders Heintze och Markus Bernander[1]

Standardavtalen AB 04 och ABT 06 utgör branschstandard för utförandeentreprenader respektive totalentreprenader. Denna artikel fokuserar på beställarens möjlighet att minska entreprenörens arbete utan att hävningsförutsättningar föreligger; detta genom avgående arbete, avbeställning eller genom s.k. obefogad hävning. Därtill analyseras beräkningen av den ersättning som entreprenören i de redovisade typsituationerna kan vara berättigad till. Avslutningsvis reflekteras över det föreslagna innehållet i AB 25 och ABPU 25, med avseende på frågorna som denna artikel behandlar.

1 Inledning

Inom bygg- och anläggningsbranschen finns ett system av standardavtal som normalt utgör grunden för avtalsrelationen mellan beställare och entreprenör vid genomförande av entreprenader. I AB 04/ABT 06 kap. 8 regleras förutsättningarna för och händelseförloppet efter en hävning som uppfyller hävningsförutsättningarna. I en tidigare artikel har vi redogjort för vår tolkning av det s.k. *uppenbarhetsrekvisitet* i AB 04/ABT 06 kap. 8 § 1 första punkten.[2] Den här artikeln tar sikte på en annan typsituation, nämligen beställarens minskning av entreprenörens arbete på annat sätt än genom hävning.

2 Avgående arbete och avbeställning

Inledningsvis vill vi behandla en rättsfråga som, möjligen, är av betydelse för om beställaren har en allmän rätt till avbeställning enligt AB 04/ABT 06. Frågan avser huruvida ett avgående arbete, enligt begreppsbestämningen av ÄTA-arbete i AB 04/ABT 06, förutsätter att entreprenörens arbete minskar *till följd av* ett ändrings- eller tilläggsarbete. Samuelsson och Utterström har angivit att så är fallet.[3] Något motsvarande krav på orsakssamband kan emellertid inte utläsas i övrig doktrin; tvärtom förefaller Hedberg utgå från att något sådant orsakssamband inte krävs, i och med att Hedberg menar att beställarens rätt till avbeställning följer av AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3.[4] Som ytterligare

[1] Båda verksamma på Advokatfirman Vinge, specialiserade särskilt inom fälten fastighetsrätt och entreprenadrätt.
[2] Se SvJT 2025 s. 149, Beställarens hävningsrätt enligt AB 04 och ABT 06; särskilt om uppenbarhetsrekvisitet.
[3] Se Samuelsson, AB 04 En kommentar, 4u, s. 122 respektive Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 186.
[4] Se Hedberg, Kommentarer till AB 04, 2005, s. 44 och 120. Jfr Johansson, Entreprenadrätt och praktik, 2u, s. 319 f.

exempel anger Deli att avgående arbeten är avbeställningar som beställaren gör av arbeten som ingår i entreprenörens åtagande.[5]

Frågan om ett avgående arbete förutsätter orsakssamband till ändrings- eller tilläggsarbete har inte behandlats i prejudicerande instans. Högsta domstolen har dock i flera avgöranden gett ledning kring hur standardavtalsvillkor ska tolkas,[6] varför svaret på frågan kan sökas med tillämpning av den av Högsta domstolen redovisade tolkningsmetoden, som alltså är den gängse metod som gäller vid tolkning av standardavtal.

Eftersom det rör tolkning av standardavtal, där det inte förekommer några subjektiva förhållanden att beakta, får tolkningen göras utifrån objektiva grunder. Svaret på frågan — om ett avgående arbete kräver orsakssamband till ett ändrings- eller tilläggsarbete — går dock inte att uttolka ur ordalydelsen av begreppsbestämningen av ”*ÄTA-arbete*” i AB 04/ABT 06. Varken standardavtalens systematik eller övriga villkor ger heller någon tydlig ledning. Det går därtill inte att finna ett klart svar på frågan vid tillämpning av den gängse tolkningsmetoden i övrigt. Sammantaget är vår bedömning att det är en oklar rättsfråga, huruvida ett avgående arbete, enligt begreppsdefinitionen i AB 04/ABT 06, kräver ett orsakssamband till ett ändrings- eller tilläggsarbete. Vi konstaterar även att rättsfrågan endast behandlats i begränsad utsträckning i doktrin och underrättspraxis. Möjligen indikerar detta att svaret på frågan har begränsad praktisk betydelse. För egen del har vi svårt att förstå rationaliteten kring varför ett avgående arbete skulle förutsätta ett orsakssamband till ett ändrings- eller tilläggsarbete. En alternativ tolkning är att ett avgående arbete är följden av att beställaren minskar entreprenörens arbete, på annat sätt som än genom hävning. Genom sådan tolkning skulle värderingsreglerna i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 6 och 7 bli tillämpliga oavsett om minskningen av arbetet är en följd av ändrings- eller tilläggsarbete eller av en avbeställning från beställaren; en sådan tolkning bedömer vi är mer ändamålsenlig. Detta leder oss in på temat för efterföljande avsnitt, nämligen om det föreligger en allmän rätt att avbeställa arbeten för beställaren enligt AB 04/ABT 06.

3 Har beställaren en allmän avbeställningsrätt enligt AB 04/ABT 06?

AB 04/ABT 06 innehåller ingen uttrycklig reglering som avser beställarens, eventuella, rätt att allmänt minska entreprenörens arbeten när hävningsförutsättningar inte föreligger. Frågan om en sådan avbeställningsrätt finns har inte heller prövats av prejudicerande instans. I stället får svaret på frågan även här sökas genom tillämpning av den gängse tolkningsmetoden.

[5] Se Deli, Kommersiella entreprenadavtal i praktiken, 2u, s. 45.

[6] Se Högsta domstolens domar NJA 1990 s. 24, NJA 2012 s. 597, ”Skadorna på Läckebys arbeten” NJA 2013 s. 271, ”Det Andra Bolaget” NJA 2014 s. 960, NJA 2015 s. 3 (den s.k. Gotlandsdomen), NJA 2015 s. 110, ”Partneravtalet” NJA 2015 s 741, ”De enstegstätade fasaderna II” NJA 2015 s. 1040, ”NSAB-försäkringen” NJA 2018 s. 301, ”De ingjutna rören” NJA 2018 s. 653 och ”Brf Ida” NJA 2025 s. 37.

Hedberg menar att beställaren har rätt att avbeställa arbeten och att det följer av AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3.[7] Villkoret i AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3 lyder:

> Entreprenören är, om inte annat följer av författning, berättigad och skyldig att under entreprenadtiden utföra sådana ÄTA-arbeten som föreskrivs av beställaren.

Vår bedömning är att Hedbergs tolkning står i strid med ordalydelsen av AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3, som reglerar entreprenörens rätt och skyldighet att ”*utföra*” ÄTA-arbeten som föreskrivs av beställaren; genom bestämmelsen ges entreprenören företräde till utförande av tilläggs- och ändringsarbeten (enligt begreppsbestämningen av ”*ÄTA-arbete*”) framför andra entreprenörer och beställaren själv. Skulle beställaren inte iaktta företrädesrätten, sanktioneras detta genom att entreprenören har rätt till ersättning motsvarande det positiva kontraktsintresset enligt AB 04/ABT 06 kap. 6 § 2.[8] Beställarens avbeställning av entreprenörens arbete avser dock inte den situation som regleras i AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3 (dvs. utförande av arbete). Tvärtom innebär beställarens avbeställning att en mindre mängd arbete ska utföras. Av detta skäl menar vi, med tillämpning av den gängse tolkningsmetoden och med särskilt beaktande av bestämmelsens ordalydelse, att någon allmän avbeställningsrätt för beställaren inte kan utläsas av AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3.[9]

Vid den objektiva tolkningen av om beställaren har en allmän avbeställningsrätt, bedömer vi däremot att den s.k. *slutavräkningsregeln* är relevant.

Slutavräkningsregeln enligt AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 lyder:

> Efter entreprenadtiden skall slutavräkning ske mellan summan av tillägg och summan av avdrag. Om denna avräkning resulterar i att värdet av avgående arbeten överstiger värdet av tillkommande arbeten, skall 10 % av skillnaden gottskrivas entreprenören.
>
> Om skillnaden mellan värdet av avgående och tillkommande arbete överstiger 20 % av kontraktssumman, skall entreprenören utöver vad som föreskrivs i första stycket erhålla skälig ersättning för den uteblivna vinst som belöper på den del av skillnaden som överstiger 20 %.

[7] Se Hedberg, Kommentarer till AB 04, 2005, s. 44 och 120.

[8] En, enligt vår kännedom, ännu oprövad fråga som inte kommer behandlas i denna artikel, är huruvida entreprenören — vid tillämpning av AB 04/ABT 06 kap. 6 § 2 — äger rätt att beräkna skadan enligt det positiva kontraktsintresset genom tillämpning av grunderna för slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11? En närliggande fråga, nämligen huruvida entreprenören äger rätt att beräkna skadan enligt det positiva kontraktsintresset genom tillämpning av grunderna för slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 vid beställarens *obefogade hävning* av avtalet, utvecklas i avsnitt 6.

[9] Jfr Deli, Kommersiella entreprenadavtal i praktiken, 2u, s. 119 f.

Kommentaren till slutavräkningsregeln enligt AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 lyder:

> Bestämmelsen är utformad för fastprisentreprenader. Även vid löpande räkning skall dock entreprenören vid slutavräkning kompenseras för därigenom orsakad kostnad samt i skälig utsträckning för den uteblivna vinst som följer av avbeställningen.

Kommentaren till slutavräkningsregeln hänför sig till just ”*avbeställningen*”, vilket talar för att en allmän avbeställningsrätt föreligger för beställaren enligt AB 04/ABT 06. Samma slutsats dras vid en tolkning av motiven till korresponderande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 och AB 72. I de motiven framgår nämligen att ”*[u]r bestämmelsen kan, om man så vill, utläsas ett slags avbeställningsrätt från beställarens sida. Han äger rätt att avbeställa, men får bära därav föranledda ekonomiska följder*”.[10] Detta talar för att en allmän avbeställningsrätt kan härledas från slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06, på motsvarande sätt som enligt korresponderande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 och AB 72.[11]

Även den dispositiva rätten utgör relevant tolkningsdata enligt den gängse tolkningsmetoden. Av 52 § andra stycket köplagen följer att köparens avbeställningsrätt är begränsad till tillverkningsköp (där varan tillverkas särskilt för köparen) och till köp där varan införskaffas särskilt till köparen.[12] Skulle en avbeställning innebära väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att säljarens förlust i anledning av avbeställningen inte blir ersatt, gäller inte avbeställningsrätten. Avbeställningsrätten enligt köplagen kan betraktas som en rätt för köparen att undgå säljarens naturaförpliktelse vid bl.a. tillverkningsköp, medan säljarens ekonomiska intresse av avtalet förblir intakt; trots avbeställningen äger säljaren nämligen rätt till kompensation så att denne försätts i samma ekonomiska situation som om avtalet fullgjorts (motsvarande det positiva kontraktsintresset).[13] Orsaken till att lagstiftaren valde att inkludera en avbeställningsrätt för köparen i köplagen — och sålunda tillåta ett avsteg från den grundläggande principen om att avtal ska hållas — var att förhindra en från ekonomisk allmän synpunkt olycklig värdeför-

[10] Se motiven till AB 65, s. 152 f. och motiven till AB 72 s. 188.

[11] I sammanhanget får noteras att i standardavtalen AB 65 och AB 72 fanns ingen motsvarande definition av ”*ÄTA-arbete*” som återfinns i AB 04/ABT 06, varför gränsdragningen mellan avgående arbete och avbeställning inte aktualiserades i de standardavtalen.

[12] Se Munukka, Köplag (1990:931), 52 §, Karnov, 2022-07-01 (JUNO) och Ramberg och Herre, Allmän köprätt, 11u, s. 153.

[13] Se Munukka, Köplag (1990:931), 52 §, Karnov, 2022-07-01 (JUNO) och Ramberg och Herre, Köplagen (1 juli 2023, JUNO), kommentaren till 52 § under rubriken 12.3.2 Allmänt om avbeställningsrättens syfte och innebörd. Av intresse är att någon avbeställningsrätt inte gällde enligt 1905 års köplag (den äldre köplagen), se prop. 1988/89:76 s. 162, må vara att den äldre köplagen innehöll vissa regler om öppet köp. Om en köpare avbeställde köpet, trots att det inte förelåg öppet köp, ansågs detta utgöra ett avtalsbrott enligt den äldre köplagen. Säljaren kunde då välja mellan att stå fast vid köpet eller häva detsamma och kräva skadestånd.

störing, vilket blir konsekvensen om tillverkning eller införskaffning utförs av säljaren trots att varan är oönskad av köparen.[14]

Även enligt 42 § konsumenttjänstlagen äger en konsument avbeställa en tjänst i den del som ännu inte slutförts. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det bakomliggande syftet till avbeställningsrätten skiljer sig från motsvarande syfte enligt köplagen; konsumenthänsyn förefaller ha varit det huvudsakliga syftet med avbeställningsrätten enligt konsumenttjänstlagen.[15] Konsumenthänsynen har även en framträdande roll i konsumenttjänstlagens ekonomiska reglering vid konsumentens avbeställning. Näringsidkaren berättigas vid avbeställningen till ersättning för kostnader som blivit onödiga på grund av avbeställningen och förluster till följd av att näringsidkaren avstått andra uppdrag samt i övrigt inrättat sig efter det avbeställda uppdraget. Ersättningen till näringsidkaren får dock inte uppgå till mer än priset för den avbeställda tjänsten. Någon ersättning motsvarande det positiva kontraktsintresset har inte ansetts motiverat i konsumentförhållanden.[16]

Försiktighet måste iakttas när den dispositiva rätten används för att tolka standardavtal inom entreprenadrätten.[17] Med beaktande av att avbeställningsrätten enligt konsumenttjänstlagen präglas av konsumenthänsyn, vilket inte aktualiseras enligt AB 04/ABT 06, bedömer vi att ledning inte bör sökas i konsumenttjänstlagen i aktuellt fall. Det bakomliggande syftet med att tillåta avbeställning av naturaförpliktelser enligt köplagen — att förhindra en från ekonomisk allmän synpunkt olycklig värdeförstöring — bedömer vi däremot korrelerar väl med entreprenadavtalets särdrag. En sådan värdeförstöring som avbeställningsrätten enligt köplagen avser förhindra bedömer vi aktualiseras åtminstone i samma utsträckning för entreprenadavtalet. Entreprenadavtal är ofta omfattande, komplicerade och långsiktiga, där flera parter regelmässigt involveras.[18] På samma sätt som enligt köplagen, menar vi att det ur ekonomisk allmän synpunkt hade varit en rimlig och förnuftig reglering om beställaren i entreprenadavtal som regleras av AB 04/ABT 06 har en rätt till avbeställning av entreprenörens arbete, förutsatt att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet skyddas. Under den förutsättningen talar dessa omständigheter, med beaktande av den gängse tolkningsmetoden, för att det föreligger en allmän avbeställningsrätt i entreprenadförhållanden som regleras genom AB 04/ABT 06.

[14] Se prop. 1988/89:76 s. 55 f.
[15] Se prop. 1984/85:110 s. 101.
[16] Se prop. 1984/85:110 s. 102 f. och Högsta domstolens dom ”Husbygget och bankgarantin” NJA 2025 s. 1092.
[17] Jfr Högsta domstolens domar ”Skadorna på Läckebys arbeten” NJA 2013 s. 271, ”Det Andra Bolaget” NJA 2014 s. 960 och ”De ingjutna rören” NJA 2018 s. 653.
[18] Se Högsta domstolens dom ”Skadorna på Läckebys arbeten” NJA 2013 s. 271.

Sammantaget bedömer vi att särskilt de syften som motiverar avbeställningsrätten enligt köplagen, men även kommentaren till slutavräkningsregeln och motiven till korresponderande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 och AB 72, underbygger att en beställare har en allmän rätt att avbeställa arbeten enligt AB 04/ABT 06. Detta förutsatt att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet skyddas, vilket vi bedömer är fallet; bedömningen i den delen utvecklas i avsnitt 5.

Vår slutsats är således att beställaren enligt AB 04/ABT 06 har en allmän rätt att *avbeställa* arbeten. Slutsatsen vinner vidare stöd dels i hovrättspraxis, där både Svea hovrätt och Hovrätten för Västra Sverige ansett att beställaren har en allmän avbeställningsrätt,[19] dels i den entreprenadrättsliga doktrinen, där flera författare angivit att beställaren har en allmän avbeställningsrätt.[20]

4 Vad omfattar beställarens allmänna avbeställningsrätt?

Slutsatsen i föregående avsnitt — att beställaren allmänt har rätt att avbeställa arbeten enligt AB 04/ABT 06 — aktualiserar en annan fråga, nämligen huruvida beställarens avbeställningsrätt är inskränkt i något hänseende? Enligt vår mening begränsas avbeställningsrätten till arbeten som ännu inte utförts.[21] Avseende sådana arbeten kan avbeställningen vara fullständig eller partiell, med den nyansering att om arbeten som avbeställs utgör en förutsättning för andra, kronologiskt senare, arbeten torde även de senare arbetena i många fall ingå i avbeställningen. I något fall kan dock tänkas att avbeställningen kan utgöra en beställning av ÄTA-arbeten (ändringsarbete) enligt AB 04/ABT 06 kap. 2 § 3, såtillvida att de senare arbetena alltjämt ska utföras, men på

[19] Se Svea hovrätts domar i mål nr T 4686-15 och T 2474-23 samt Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr T 3977-17.

[20] Se Hedberg, Kommentarer till AB 04, 2005, s. 120, Andersson och Hedberg, ÄTA-arbeten, 2012, s. 71 och 124, Liman m.fl., Entreprenad- och konsulträtt, 9u, s. 102, Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 184 f., Hellner m.fl., Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt, 8u, första häftet, s. 160, Johansson, Entreprenadrätt och praktik, 2u, s. 319 f., och Deli, Kommersiella entreprenadavtal i praktiken, 2u, s. 119 f. Jfr Lindahl m.fl., Entreprenad AB 92, 1994, s. 188, och Lindahl, Totalentreprenad ABT 94, 1996, s. 188. I sammanhanget får tilläggas att en intressant jämförelse låter sig göras vid en analys av de olika upplagorna av Samuelsson, AB 04 En kommentar. Enligt 2u, se s. 415 (jfr även s. 416–418) anger Samuelsson att beställaren med stöd av AB 04 *saknar rätt* att minska entreprenörens åtagande, annat än som en följdverkan av att något arbete ändras eller tillkommer. I 3u, se s. 122, ändrade sig Samuelsson och anger i stället att beställaren *äger rätt* att helt eller delvis avbeställa återstående arbeten, i princip utan begränsningar, vilket angavs följa av den dispositiva entreprenadrätten. I den nyligen utgivna 4u, se s. 123 f. och s. 349, har Samuelsson ändrat sig på nytt; i denna upplaga uppfattar vi att Samuelsson *inte tar ställning* till frågan om beställaren har en allmän avbeställningsrätt. Med hänsyn till de skiftande åsikterna ställer vi oss frågande till vad som är Samuelssons bedömning av rättsfrågan. Möjligen går Samuelssons bedömning att utläsa ur Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 184 f., till vilken vi hänvisar ovan i denna not, där det anges att beställaren har en allmän avbeställningsrätt.

[21] Skulle beställaren avbeställa redan utförda arbeten utgör det en beställning av tilläggsarbete som berättigar entreprenören till ersättning; beställaren kan inte genom en avbeställning nollställa entreprenörens rätt till ersättning för redan utförda arbeten.

ett annat sätt som är förenligt med att de tidigare arbetena avbeställts. En tolkning behöver göras av avbeställningen i det enskilda fallet för att fastställa dess rättsliga innebörd.

En annan viktig aspekt av avbeställningens omfattning menar vi är huruvida avbeställningen ska bedömas isolerat från andra avtalsrelationer. Ett typexempel är när det åligger en entreprenör att anskaffa det material som behövs för entreprenadens utförande, jfr AB 04 kap. 1 § 9 och ABT 06 kap. 1 § 10. Entreprenören ingår därför materialleveransavtal med tredje part för att säkerställa leveransen av materialet; för att ställa frågan på sin spets kan vi utgå från att materialet är särskilt anpassat till entreprenaden, varför det inte finns någon andrahandsmarknad. Efter att materialleveransavtalet träffats vill beställaren dock avbeställa arbeten, inbegripet materialet enligt materialleveransavtalet. Frågan är om beställaren äger rätt att avbeställa materialet?

Vare sig ordalydelsen av AB 04/ABT 06 eller systematiken och de övriga villkoren i standardavtalen ger någon ledning i frågan. Enligt den gängse tolkningsmetoden utgör dock även dispositiv rätt och vad som utgör en rimlig reglering av parternas intressen viktiga faktorer vid tolkningen av innehållet i standardavtal. Mot den bakgrunden konstaterar vi att köplagens reglering — att avbeställning är tillåten förutsatt att köparens ekonomiska intresse av avtalet förblir intakt — hade utgjort en rimlig reglering av parternas intressen i den aktuella situationen.[22] Förutsatt att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet tillgodoses, ser vi alltså inget skäl till varför AB 04/ABT 06 inte bör tillåta beställaren att avbeställa materialet, som beställts av entreprenören genom materialleveransavtalet. (Det får noteras att materialet utgör del av ”*Arbete*” enligt begreppsbestämningarna i AB 04/ABT 06.) Som redan angivits, bedömer vi att entreprenörens ekonomiska intresse av entreprenadavtalet skyddas vid avbeställning enligt AB 04/ABT 06, vilket utvecklas i efterföljande avsnitt.

Avslutningsvis vill vi nämna en intressant fråga som aktualiseras vid analys av beställarens rätt till avbeställning respektive hävning: Kan beställaren avbeställa kvarvarande arbeten även om beställaren har möjlighet att i stället häva avtalet? Vår bedömning är att beställarens avbeställningsrätt inte inskränks av att hävningsförutsättningar föreligger, oavsett om hävningsrätten beror på entreprenörens handlande eller inte. En sådan inskränkning av avbeställningsrätten hade inte utgjort en rationell reglering av parternas mellanhavanden och hade därtill haft minimal betydelse i praktiken. Skälet till den minimala praktiska betydelsen är att beställaren — vid valet mellan avbeställning och hävning — alltid rimligen väljer att häva avtalet. Genom hävningen undgår nämligen beställaren den ersättningsskyldighet mot entreprenören som föreligger vid avbeställning. Ersättningsskyldigheten utvecklas i efterföljande avsnitt 5. Därtill kan beställaren genom hävningen

[22] Jfr vad vi anger om köparens avbeställningsrätt enligt köplagen i avsnitt 3.

dessutom i många fall bli berättigad till ersättning med tillämpning av AB 04/ABT 06 kap. 8 § 6.

5 Entreprenörens ersättningsrätt vid beställarens allmänna avbeställning

Vid en avbeställning enligt köplagen har det ansetts motiverat att säljarens ekonomiska intresse av avtalet förblir intakt, varför säljaren berättigas till ersättning motsvarande det positiva kontraktsintresset.[23] Detta kan förklaras som att köparen äger rätt att minska säljarens naturaförpliktelse genom avbeställning, men att det sker så att säga på egen bekostnad. Vi ser inget skäl till att entreprenadavtalets särart skulle motivera någon annan utgångspunkt; må vara, vilket kommer utvecklas nedan, att det finns skäl att överväga hur ersättningen ska beräknas.[24] Tvärtom medför ofta entreprenadavtalets särart och den risk som följer av den typen av omfattande, komplicerade och långsiktiga avtalsförbindelser att entreprenören måste kunna förlita sig på att dennes ekonomiska intresse enligt entreprenadavtalet förblir intakt. En annan ordning skulle innebära en omotiverad risk för entreprenören. Om vi tillåter oss att spekulera, bedömer vi det som troligt att en sådan risk skulle medföra att färre entreprenörer skulle vara villiga att ingå entreprenadavtal utan särregleringar, i vart fall när större värden så att säga står på spel. Att inte skydda entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet vid beställarens avbeställning av entreprenaden menar vi hade inneburit ett orimligt och kostnadsineffektivt sätt att genomföra bygg- och anläggningsprojekt, vilket talar emot en sådan tolkning.

Även vid en bedömning av huruvida entreprenören äger rätt till ersättning vid beställarens avbeställning blir slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 relevant. Av kommentaren till slutavräkningsregeln följer nämligen att entreprenören genom regeln ska ”[…] *kompenseras för därigenom orsakad kostnad samt i skälig utsträckning för den uteblivna vinst som följer av avbeställningen*”. Författarna till kommentaren förefaller ha utgått från att entreprenörens ekonomiska intresse ska förbli intakt trots avbeställningen, på ett motsvarande sätt som enligt köplagen, vilket är tänkt att tillgodoses genom slutavräkningen. Även denna tolkning vinner stöd i motiven till motsvarande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 och AB 72, vari framgår att ”*[u]r bestämmelsen kan, om man så vill, utläsas ett slags avbeställningsrätt från beställarens sida. Han äger rätt att avbeställa, men får bära därav föranledda ekonomiska följder.*”[25] Även praxis från Svea hovrätt och Hovrätten för Västra Sverige indikerar att slutavräkningsregeln syftar till att skydda

[23] Se prop. 1988/89:76 s. 163, Ramberg och Herre, Allmän köprätt, 11u, s. 175 och 249 samt Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s 185.
[24] Jfr Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 185.
[25] Se motiven till AB 65, s. 152 f. och motiven till AB 72, s. 188.

entreprenörens ekonomiska intressen vid beställarens avbeställning.[26] Av intresse i sammanhanget är att det även i den entreprenadrättsliga doktrinen finns brett stöd för att entreprenören är berättigad till ersättning enligt slutavräkningsregeln vid beställarens avbeställning.[27] Enstaka författare förordar dock att ersättningen i stället ska beräknas enligt det positiva kontraktsintresset.[28] Frågan om vilken metod för ersättningsberäkning som ska tillämpas vid avbeställning är intressant eftersom metodvalet kan leda till skilda resultat.

Skulle beräkningen göras enligt det positiva kontraktsintresset utgår den från premissen att entreprenören ska försättas i samma situation som om någon avbeställning inte hade gjorts.[29] Olika metoder kan användas för att uppnå det önskade resultatet.[30] Av relevans är att entreprenörens kostnader för utförande av entreprenaden behöver beaktas vid beräkningen av ersättningen enligt det positiva kontraktsintresset. I detta hänseende skiljer sig beräkningen enligt det positiva kontraktsintresset från slutavräkningsregeln. Enligt AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 *första stycket* beaktas nämligen enbart värdet av entreprenörens arbete. Om det totala värdet av arbetet minskar i förhållande till vad parterna ursprungligen avsåg, har entreprenören rätt till ersättning enligt schablon. Huruvida entreprenören hade gått med vinst om arbetet fullgjorts på det sätt som ursprungligen var avsett är ovidkommande för rätten till och storleken på ersättningen. Med andra ord har entreprenören enligt slutavräkningsregelns första stycke rätt till ersättning för det minskade arbetet oavsett om entreprenören ekonomiskt gynnas av att arbetet bortfaller. Så kan vara fallet exempelvis om entreprenören, så att säga räknat bort sig eller om ändrade förhållanden för entreprenadens utförande medfört kostnadsökningar för utförande av arbetet, som entreprenören inte kan föra vidare på beställaren.

Som redan nämnts bedömer vi att kommentaren till slutavräkningsregeln och motiven till korresponderande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 samt AB 72 indikerar att intentionen hos författarna till AB 04/ABT 06 varit att slutavräkningsregeln ska tillämpas för att

[26] Se Svea hovrätts domar i mål nr T 4686-15 och T 2474-23 samt Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr T 3977-17.

[27] Se Lindahl m.fl., Entreprenad AB 92, 1994, s. 188, Lindahl, Totalentreprenad ABT 94, 1996, s. 188, Johansson, Entreprenadrätt och praktik, 2u, s. 319 f., Munukka, Kontraktuell Lojalitetsplikt, 2007, s. 388, Hedberg, Kommentarer till AB 04, ABT 06 och ABK 09, 2010, s. 120, Andersson och Hedberg, ÄTA-arbeten, 2013, s. 124 f., Liman m.fl., Entreprenad- och konsulträtt, 9u, s. 102, och Deli, Kommersiella entreprenadavtal i praktiken, 2u, s. 119 f.

[28] Se Hellner m.fl., Speciell avtalrätt II, 8u, första häftet, s. 122 och 160. Jfr Samuelsson, AB 04 En kommentar, 3u, s. 122, där författaren menar att metoden för ersättningens beräknande är en ”*öppen fråga*”, vilken lämpligen jämförs med 4u, s. 124, av samma verk där Samuelsson tydligare förespråkar att ersättningen ska beräknas utifrån det positiva kontraktsintresset. Jfr även Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 185 och 186, där författarna förefaller förorda att ersättningen ska beräknas enligt det positiva kontraktsintresset.

[29] Se Högsta domstolens domar ”Konsignationsavtalet” NJA 2025 s. 1231 och ”Överförmyndaren” NJA 2012 s. 1095 samt Samuelsson, AB 04 En kommentar, 4u, s. 493.

[30] Jfr Hellner m.fl., Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt, 8u, första häftet, s. 121 f. samt Ramberg och Herre, Allmän köprätt, 11u, s. 249.

tillse att entreprenörens ekonomiska intresse enligt avtalet hålls intakt, oaktat avbeställningen. Efter slutavräkningen är entreprenören tänkt att ha blivit kompenserad för de ekonomiska effekterna av den minskade omfattningen av arbetet. Men det kan finnas situationer, där entreprenörens ekonomiska intresse enligt avtalet inte fullt ut kompenseras genom en tillämpning av slutavräkningsregeln. I dessa situationer menar vi att parterna, genom att införliva AB 04/ABT 06 i avtalet, ska anses ha avtalat om att slutavräkningsregeln ändå ska anses ha tillgodosett entreprenörens ekonomiska intresse vid beställarens avbeställning. Tolkningen menar vi överensstämmer väl med slutavräkningsregels funktion att förenkla en annars komplicerad ersättningsberäkning och utgör en rimlig reglering av parternas intressen.

Sammantaget bedömer vi att kommentaren till slutavräkningsregeln, motiven till korresponderande slutavräkningsregler i standardavtalen AB 65 och AB 72 samt den bakomliggande rätten tillsammans ska tolkas som att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet ska förbli intakt trots avbeställningen. Detta ska enligt vår tolkning ske genom tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11, där det minskade arbetet som följer av avbeställningen utgör ett ”*avdrag*” vid slutavräkningen. Detta kan medföra att entreprenören blir överkompenserad i förhållande till det ekonomiska intresse som entreprenören har av avtalet, i och med att slutavräkningsregelns första stycke inte beaktar entreprenörens kostnad för utförande av entreprenaden. Även den motsatta situationen kan aktualiseras; att ersättningen enligt slutavräkningsregeln inte är tillräcklig för att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet ska, fullt ut, förbli intakt vid beställarens avbeställning. I ett sådant fall bör entreprenörens rätt till ersättning vara begränsad till vad som följer av slutavräkningsregeln, vilket får anses följa av parternas avtal.

6 Entreprenörens ersättningsrätt vid beställarens obefogade hävning

Om beställaren häver ett entreprenadavtal utan att vara berättigad till det, rör det sig om en obefogad hävning. Vi menar att en obefogad hävning har stora likheter med avbeställning av hela den kvarvarande delen av entreprenaden. Både avbeställningen och hävningsförklaringen utgör ensidiga rättshandlingar, varigenom beställaren klargör för entreprenören att det kvarvarande arbetet inte ska utföras, trots att det inte föreligger förutsättningar för hävning. Principiellt rör det sig dock om två olika typer av rättshandlingar; en obefogad hävning utgör i många fall ett kontraktsbrott, till skillnad från avbeställningen som är ett kontraktsenligt agerande.[31] En konsekvens härav är att entreprenören vid mottagande av den obefogade hävningen, till skillnad från avbeställningen, har vissa dispositionsmöjligheter; entreprenören kan

[31] En parentes är att karaktären av beställarens rättshandlande får bedömas fall för fall; inte sällan försöker beställare motivera sitt handlande såsom exempelvis byte av entreprenör, vilket de facto i många fall utgör en obefogad hävning av avtalet.

antingen kräva att avtalet ska fullgöras, varvid entreprenörens arbete kvarstår, eller ta fasta på hävningen.[32] I det förra fallet löper avtalet vidare, varför någon ersättningsrätt för entreprenören i anledning av beställarens hävningsförklaring inte aktualiseras.[33] I det senare fallet måste en bedömning göras. Den obefogade hävningen kan nämligen utgöra en viljeyttring av beställaren som innebär att beställaren inte avser att fullgöra sina förpliktelser enligt avtalet, vilket kan utgöra ett hävningsgrundande kontraktsbrott.[34] I sådant fall har entreprenören rätt till kompensation enligt de principer som följer av AB 04/ABT 06 kap. 8 och dispositiv rätt, dvs. skadestånd beräknat enligt det positiva kontraktsintresset.[35] Frågan uppstår dock om entreprenören kan beräkna skadan enligt det positiva kontraktsintresset genom tillämpning av grunderna för slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11?[36]

Frågan har prövats i flera fall hos hovrätterna, som konstaterat att en *direkt* tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 vid en obefogad hävning inte är möjlig; enligt hovrätterna kan någon ersättningsrätt (påföljd) inte härledas från bestämmelsen.[37] Med hänsyn till att slutavräkningsregeln har ett helt annat syfte än att utgöra ett rättsmedel vid beställarens avtalsbrott, menar vi att hovrätternas slutsatser kring bestämmelsens direkta tillämplighet är korrekta. Men i praktiken är detta, troligtvis, av mindre betydelse. Utöver att bedöma slutavräkningsregelns direkta tillämplighet vid obefogad hävning har Svea hovrätt nämligen, i två fall, bedömt om slutavräkningsregeln kan tillämpas *indirekt* för att beräkna den ersättning som entreprenören är berättigad till när ersättningsrätten följer av regler, t.ex. AB 04/ABT 06

[32] Se Svea hovrätts dom i mål nr T 2474-23 och Klara Håstad, Obefogade hävningsförklaringar, Festskrift till Torgny Håstad, 2010. Värt att notera är att Klara Håstad anger ytterligare två handlingsalternativ, nämligen att entreprenören kan förhålla sig passiv, varefter möjligheten att kräva ersättning i sinom tid förfaller, alternativt aktivt acceptera hävningen som befogad. Dessa handlingsalternativ kommer inte analyseras ytterligare i denna artikel.

[33] Se Högsta domstolens dom ”Kravmjölken” NJA 2017 s. 203, Svea hovrätts domar i mål nr T 872-19 och T 2474-23 samt Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 196 f.

[34] Jfr Svea hovrätts domar i mål nr T 4686-15 och T 872-19 samt Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål nr T 401-19. Jfr även Samuelsson och Utterström, Entreprenadrätten (2024, version 1, JUNO), s. 196 f.

[35] Se Svea hovrätts dom i mål nr T 4686-15 och Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål nr T 401-19. Jfr Samuelsson, AB 04 En kommentar, 4u, s. 493.

[36] Frågan är alltså om entreprenören i den aktuella situationen har möjlighet att tillämpa den schablon som kommer till uttryck i slutavräkningsregeln. Om så är fallet ger det entreprenören en betydande bevislättnad jämfört med om så inte är fallet; alternativet är att entreprenören skulle behöva styrka de omständigheter som ligger till grund för en beräkning av det positiva kontraktsintresset. Visserligen innehåller schablonen ett tak för beställarens ersättningsskyldighet men i praktiken skulle en tillämpning av schablonen vara en klar fördel för entreprenören, bl.a. då regeln skulle kunna åberopas alternativt till annan beräkning av det positiva kontraktsintresset.

[37] Se Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr T 3977-17, Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål nr T 401-19 och Svea hovrätts dom i mål nr T 2474-23.

kap. 8 eller allmänna principer.[38] I båda fallen ansåg Svea hovrätt att den obefogade hävningen kunde likställas med en avbeställning av den kvarvarande delen av entreprenaden och att slutavräkningsregeln kunde tillämpas för att beräkna den ersättning som entreprenören var berättigad till. Det är i vår mening inte givet att Svea hovrätt dömt rätt avseende bestämmelsens indirekta tillämplighet.

Som redan behandlats ska entreprenören vid en ersättningsgill obefogad hävning kompenseras enligt det positiva kontraktsintresset. Entreprenören äger enbart rätt till kompensation, om sådan kompensation erfordras för att försätta entreprenören i samma situation som om avtalsbrottet inte ägt rum. Någon överkompensation — som försätter entreprenören i ett bättre ekonomiskt läge än det som förelåg före den obefogade hävningen — ska, som utgångspunkt, inte ske. Det är mot denna bakgrund som en skadeberäkning med tillämpning av grunderna för slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 kan bli problematisk vid en ersättningsgill obefogad hävning. Första stycket i slutavräkningsregeln beaktar nämligen inte entreprenörens kostnader för att utföra entreprenaden. I stället görs en schabloniserad beräkning som enbart beaktar värdet av kontraktsarbetena jämfört med det arbete som entreprenören fick utföra. Som framgår av avsnitt 5 kan entreprenören därigenom bli överkompenserad, särskilt om entreprenören av någon anledning så att säga skulle ha haft röda siffror på sista raden, för det fall att den obefogade hävningen inte ägt rum. Risken för överkompensation innebär, enligt vår mening, att det finns skäl att ifrågasätta om det kan vara korrekt att tillämpa slutavräkningsregeln vid en beräkning av entreprenörens skada vid en ersättningsgill obefogad hävning. Samtidigt förstår vi varför Svea hovrätt bedömt att så är fallet. Som vi redan nämnt finns stora likheter mellan en avbeställning av hela den kvarvarande delen av entreprenaden och en obefogad hävning. Enligt vår mening är det svårt att motivera varför beställaren ska få disponera över entreprenörens möjlighet att tillämpa slutavräkningsregeln genom att framställa en (obefogad) hävningsförklaring i stället för en avbeställning. Detta skulle innebära att beställaren ges ett incitament att begå kontraktsbrott (obefogad hävning) framför att göra en kontraktsenlig avbeställning, för att därigenom förta entreprenören möjligheten att beräkna sin skada schabloniserat genom slutavräkningsregeln. En sådan tolkning skulle förminska slutavräkningsregelns funktion — att förenkla en annars komplicerad ersättningsberäkning — och dessutom inte utgöra en rimlig reglering av parternas intressen. Mot bakgrund av den gängse tolkningsmetoden, bedömer vi att

[38] Se Svea hovrätts domar i mål nr T 4686-15 och T 2474-23. Jfr även Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr T 3977-17 där käranden, på en direkt fråga under huvudförhandlingen, begränsade sin rättsliga grund avseende ersättningsskyldigheten till att endast avse (en direkt tillämpning av) slutavräkningsregeln. Möjligen hade utgången blivit en annan om käranden hade åberopat en annan rättslig grund för skadeståndsanspråket och därefter beräknat skadan med tillämpning av grunderna för slutavräkningsregeln.

AB 04/ABT 06 ska tolkas som ett avsteg från utgångspunkten, där slutavräkningsregeln ska kunna tillämpas av entreprenören för att beräkna det positiva kontraktsintresset vid en ersättningsgill obefogad hävning. Av dessa skäl menar vi att Svea hovrätt dömt rätt även med avseende på bestämmelsens indirekta tillämplighet.

Sammantaget får det anses stå klart att slutavräkningsregeln i sig inte kan grunda någon ersättningsrätt för entreprenören vid obefogad hävning (den direkta tillämpligheten). Det står vidare klart att entreprenörens rätt till ersättning vid beställarens ersättningsgilla obefogade hävning ska beräknas utifrån det positiva kontraktsintresset. Med tillämpning av den gängse tolkningsmetoden bedömer vi att AB 04/ABT 06 ska tolkas så att grunderna för slutavräkningsregeln ska kunna tillämpas av entreprenören för att beräkna det positiva kontraktsintresset (den indirekta tillämpligheten), även om det kan leda till att entreprenören kompenseras mer än vad som erfordras för att försätta entreprenören i samma situation som om den ersättningsgilla obefogade hävningen inte ägt rum.

7 Sammanfattande slutsatser

Med denna artikel har vi önskat förmedla vår tolkning av de behandlade rättsfrågorna, vilka inte avgjorts av prejudicerande instans. Nedan följer en sammanfattning av våra slutsatser.

1. Det är oklart om avgående arbete förutsätter ett orsakssamband med ändrings- eller tilläggsarbete. Frågan torde dock vara av begränsad praktisk betydelse.
2. Beställaren har en allmän rätt att avbeställa kvarvarande arbeten enligt AB 04/ABT 06.
3. Beställarens avbeställningsrätt omfattar allt arbete som ännu inte har utförts.
4. När beställaren avbeställer arbeten ska entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet förbli intakt, vilket sker genom tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11.
5. Slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11 kan inte grunda någon ersättningsrätt för entreprenören vid obefogad hävning. Däremot kan regeln tillämpas för att beräkna entreprenörens positiva kontraktsintresse, vid en ersättningsgill obefogad hävning.

8 Avslutningsvis; jämförelse med förslagen till AB 25/ABPU 25

Efter nästan ett decenniums arbete har Byggandets Kontraktskommitté (BKK) skickat ut utkasten till de nya standardavtalen AB 25 och ABPU 25 på remiss. Remisstiden löpte ut i februari 2025 och enligt BKK inkom cirka 4 000 svar från omkring 200 remissinstanser. Svaren behandlas för närvarande och BKK bedömer att de nya standardavtalen bör bli tillgängliga under 2027. Mot denna bakgrund är det intressant att göra

en jämförelse för att se om artikelns slutsatser är tillämpliga även med avseende på de föreslagna nya standardavtalen.[39]

8.1 Föreligger en allmän avbeställningsrätt för beställaren enligt AB 25/ABPU 25?

AB 25/ABPU 25, liksom AB 04/ABT 06, innehåller ingen tydligt föreskriven rätt för beställaren att avbeställa arbeten. Däremot innehåller AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 en särskild uppsägningsrätt för både beställare och entreprenör, vilken har stora likheter med en avbeställningsrätt. Under de förhållanden som följer av AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 finns möjlighet att minska återstående arbeten, utan att avtalet hävs. Vi bedömer att den särskilda uppsägningsrätten i AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 utgör viktig tolkningsdata för om det finns en allmän avbeställningsrätt för beställaren enligt de nya standardavtalen. Det hade varit osystematiskt om den särskilda uppsägningsrätten, som möjliggör minskning av återstående arbeten utan att hävningsförutsättningar föreligger, tydligt framgår av AB 25/ABPU 25 samtidigt som det finns en allmän avbeställningsrätt som inte framgår med motsvarande tydlighet. Vi bedömer att avsaknaden av en tydligt föreskriven allmän rätt för beställaren att avbeställa arbeten talar emot att beställaren har en allmän avbeställningsrätt enligt AB 25/ABPU 25.

Vår bedömning är dock att de intressen som bär upp avbeställningsrätten enligt köplagen talar för en allmän avbeställningsrätt för beställaren enligt AB 25/ABPU 25, på motsvarande sätt som enligt AB 04/ABT 06. Detta talar enligt vår mening för att det föreligger en allmän avbeställningsrätt för beställaren även enligt AB 25/ABPU 25.

Sammantaget innehåller AB 25/ABPU 25 färre tolkningsdata än AB 04/ABT 06, för att uttolka om beställaren äger rätt att avbeställa kvarvarande arbeten. Vår bedömning är dock att de intressen som bär upp avbeställningsrätten enligt köplagen väger tungt vid tolkningen; vi anser att det inte utgör en rimlig och förnuftig reglering av parternas intressen att entreprenören ska färdigställa en av beställaren oönskad entreprenad, om entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet ändå skyddas vid en avbeställning från beställaren. Av detta skäl, är vår tolkning att beställaren äger rätt att avbeställa kvarvarande arbeten enligt AB 25/ABPU 25, förutsatt att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet skyddas. Som kommer utvecklas i avsnitt 8.3 bedömer vi att så är fallet.

8.2 Vad omfattar beställarens allmänna avbeställningsrätt enligt AB 25/ABPU 25?

Vår tolkning är att omfattningen av beställarens allmänna avbeställningsrätt enligt AB 25/ABPU 25 huvudsakligen skulle motsvara den

[39] Med hänsyn till att jämförelsen görs i förhållande till ett föreslaget — dvs. inte ett slutligt — innehåll i de nya standardavtalen, vill vi reservera oss för att de efterföljande slutsatserna inte kan tas för goda vid en analys av AB 25/ABPU 25 i dess slutliga utformning.

som gäller enligt AB 04/ABT 06. I ett hänseende finns dock skäl att överväga huruvida omfattningen av avbeställningsrätten skiljer sig åt mellan standardavtalen. Detta mot bakgrund av att AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1, liksom redogjorts för i avsnitt 8.1, innehåller en särskild uppsägningsrätt för både beställare och entreprenör. Den särskilda uppsägningsrätten ger skäl att överväga om den allmänna avbeställningsrätten inskränks i fall där förutsättningarna enligt AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 första stycket är uppfyllda alternativt om beställaren ges en möjlighet att välja mellan att utöva den allmänna avbeställningsrätten eller den särskilda uppsägningsrätten.

Uppsägningsrätten enligt AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 innebär i realiteten endast en begränsad ändring i förhållande till vad som gäller enligt AB 04/ABT 06. Parternas möjlighet att bringa avtalet till upphörande förblir nämligen oförändrat; i AB 04/ABT 06 sker detta genom hävning med tillämpning av kap. 8 § 1 punkterna 9–11 alternativt kap. 8 § 2 punkterna 7–9. Samma förhållanden berättigar såväl beställaren som entreprenören att säga upp avtalet med tillämpning av AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1. Skillnaden består i att entreprenören vid uppsägning enligt AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 ges rätt till viss, begränsad, ersättning enligt AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 2, vilken saknar motsvarighet i AB 04/ABT 06. Av dessa skäl gör sig argumenten i denna artikels avsnitt 4 sista stycket gällande även med avseende på de nya standardavtalen. Vår bedömning är att inte heller beställarens avbeställningsrätt enligt de nya standardavtalen inskränks av att förutsättningar för uppsägning föreligger.

8.3 Entreprenörens ersättningsrätt vid beställarens allmänna avbeställningsrätt enligt AB 25/ABPU 25

Vår bedömning är att AB 25/ABPU 25 ska tolkas som att entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet ska förbli intakt trots avbeställningen, dvs. motsvarande den ordning som gäller enligt köplagen och vår tolkning av AB 04/ABT 06. Även när parternas avtal regleras av AB 25/ABPU 25 får anses avtalat att detta ska ske genom tillämpning av slutavräkningsregeln, som återfinns i AB 25/ABPU 25 kap. 5 § 13. En reflektion är att entreprenören, i vart fall vid omfattande avbeställningar, skulle ges rätt till lägre ersättning vid tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 25/ABPU 25 kap. 5 § 13 än vad som är fallet vid tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kap. 6 § 11.

8.4 Entreprenörens ersättningsrätt vid beställarens obefogade hävning enligt AB 25/ABPU 25

I likhet med regeln i AB 04/ABT 06 bedömer vi att slutavräkningsregeln i AB 25/ABPU 25 inte kan grunda någon ersättningsrätt vid obefogad hävning. Regeln har ett annat syfte än att tillhandahålla ett rättsmedel vid avtalsbrott. De skäl som motiverar att slutavräkningsregeln i AB 04/ABT 06 kan användas av entreprenören för att beräkna det

positiva kontraktsintresset vid en ersättningsgill obefogad hävning aktualiseras dock på motsvarande sätt i AB 25/ABPU 25. Entreprenören bör därför, på motsvarande sätt som enligt AB 04/ABT 06, kunna beräkna det positiva kontraktsintresset, vid en ersättningsgill obefogad hävning, med tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 25/ABPU 25.

8.5 Sammanfattande slutsatser

Nedan följer en sammanfattning av våra slutsatser avseende AB 25/ABPU 25, som vi önskat förmedla genom denna artikel.

1. Beställaren har en allmän rätt att avbeställa kvarvarande arbeten enligt AB 25/ABPU 25.
2. Beställarens allmänna avbeställningsrätt omfattar allt arbete som ännu inte utförts. Den allmänna avbeställningsrätten inskränks inte i de situationer som anges AB 25/ABPU 25 kap. 10 § 1 första stycket.
3. Vid beställarens allmänna avbeställning, ska entreprenörens ekonomiska intresse av avtalet förbli intakt. Detta sker genom tillämpning av slutavräkningsregeln i AB 25/ABPU 25 kap. 5 § 16.
4. Slutavräkningsregeln i AB 25/ABPU 25 kap. 5 § 16 kan inte grunda någon ersättningsrätt för entreprenören vid obefogad hävning. Däremot kan slutavräkningsregeln tillämpas för att beräkna entreprenörens positiva kontraktsintresse, vid en ersättningsgill obefogad hävning.

9 Avslutande kommentar

Avslutningsvis vill vi påpeka att det är mycket olyckligt att en så viktig fråga som beställarens rätt att avbeställa återstående arbeten lämnats oreglerad i standardavtalen. Vår erfarenhet är att frågan aktualiseras regelbundet. Det är inte rimligt att parterna i dessa fall tvingas tillämpa den gängse tolkningsmetoden — inbegripet att analysera den dispositiva rätten — för att fastställa om beställaren har en avbeställningsrätt. Har vi rätt i vår tolkning kring om beställaren har en avbeställningsrätt enligt AB 25/ABPU 25, bör en tydlig reglering kring avbeställningsrätten infogas i de nya standardavtalen. Under alla förhållanden bör BKK lägga ut orden kring beställarens rätt till avbeställning av återstående arbeten i de kommande motiven till AB 25/ABPU 25.